WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Adroddiad Gwella Blynyddol 2016-17

Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru

Cyhoeddwyd: Ionawr 2018
Cyfeirnod y ddogfen: 308A2017-18

Lluniwyd yr Adroddiad Gwella Blynyddol hwn ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru gan Andy Bruce, Ron Price a Mark Jones o dan gyfarwyddyd Jane Holownia.

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru
Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn annibynnol ar y llywodraeth a chaiff ei benodi gan Ei Mawrhydi y Frenhines. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ymgymryd â'i waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Fwrdd Swyddfa Archwilio Cymru, sef bwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac er mwyn monitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol. Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn atebol i'r Cynulliad Cenedlaethol.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru, gan gynnwys awdurdodau unedol, yr heddlu, gwasanaethau prawf, awdurdodau tân ac achub, parciau cenedlaethol a chynghorau cymuned. Mae hefyd yn cynnal astudiaethau gwerth am arian llywodraeth leol ac yn asesu cydymffurfiaeth â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009.

Y tu hwnt i lywodraeth leol, yr Archwilydd Cyffredinol yw archwilydd allanol Llywodraeth Cymru a'r cyrff a noddir ganddi a'i chyrff cyhoeddus cysylltiedig, Comisiwn y Cynulliad a chyrff y Gwasanaeth Iechyd Gwladol yng Nghymru.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol a staff Swyddfa Archwilio Cymru yn anelu at ddarparu adroddiadau cymesur sy'n canolbwyntio ar y cyhoedd ar stiwardiaeth adnoddau cyhoeddus a thrwy wneud hynny, feithrin dealltwriaeth a hyrwyddo gwelliant.

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

Cynnwys

Adroddiad cryno

Gwaith archwilio perfformiad 2016-17 4

Mae'r Awdurdod yn bodloni ei ofynion statudol mewn perthynas â gwelliant parhaus 4

Argymhellion a chynigion ar gyfer gwella 4

Gwaith archwilio, rheoleiddio ac arolygu a adroddwyd yn ystod 2016-17 5

Atodiadau

Atodiad 1 – statws yr adroddiad hwn 12

Atodiad 2 – Llythyr Archwilio Blynyddol 13

Atodiad 3 – argymhellion adroddiadau cenedlaethol 2016-17 16

Adroddiad cryno

Gwaith archwilio perfformiad 2016-17

1 Wrth bennu ehangder y gwaith a gyflawnwyd yn ystod y flwyddyn, ystyriwyd y cyfoeth o wybodaeth a gasglwyd yn sgil archwiliadau ac arolygiadau yn ogystal â ffynonellau eraill o wybodaeth a oedd ar gael, gan gynnwys mecanweithiau Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru (yr Awdurdod) ei hun i adolygu a gwerthuso. Yn ystod 2016-17, cynhaliom waith asesu gwelliant ym mhob awdurdod, gan gynnwys cynllunio ac adrodd am welliannau. Mewn rhai awdurdodau, ategwyd y gwaith hwn drwy gynnal archwiliadau lleol yn seiliedig ar risg, a nodwyd yng Nghynllun Archwilio 2016-17.

2 Nodir y gwaith a gyflawnwyd ers yr Adroddiad Gwella Blynyddol (AGB) diwethaf, gan gynnwys gwaith y rheoleiddwyr perthnasol, yn Nangosyn 1.

Mae'r Awdurdod yn bodloni ei ofynion statudol mewn perthynas â gwelliant parhaus

3 Ar sail y gwaith a gyflawnwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru a rheoleiddwyr perthnasol, a hynny yn unig, mae'r Archwilydd Cyffredinol o'r farn fod y Awdurdod yn debygol o gydymffurfio â gofynion y Mesur Llywodraeth Leol (2009) yn ystod 2017-18.

Argymhellion a chynigion ar gyfer gwella

4 O ystyried yr amrywiaeth eang o wasanaethau a ddarperir gan yr Awdurdod a'r heriau o'i flaen, byddai'n anarferol pe na baem yn cael hyd i agweddau y gellid eu gwella. Gall yr Archwilydd Cyffredinol:

- wneud cynigion ar gyfer gwella – os caiff cynigion eu cyflwyno i'r Awdurdod, byddwn yn disgwyl iddo weithredu arnynt ac yn mynd ar drywydd yr hyn sy'n digwydd;
- gwneud argymhellion ffurfiol ar gyfer gwella - os caiff argymhelliad ffurfiol ei wneud mae'n rhaid i'r Awdurdod baratoi ymateb i'r argymhelliad hwnnw o fewn 30 diwrnod gwaith;
- cynnal arolygiad arbennig a chyhoeddi adroddiad a gwneud argymhellion; ac
- argymell y dylai Gweinidogion Llywodraeth Cymru ymyrryd mewn rhyw ffordd.

5 Ni wnaeth yr Archwilydd Cyffredinol unrhyw argymhellion ffurfiol yn ystod y flwyddyn. Fodd bynnag, cafwyd nifer o gynigion ar gyfer gwella, ac ailadroddir y rhain yn yr adroddiad hwn. Byddwn yn monitro cynnydd yn eu herbyn ac yn erbyn argymhellion perthnasol a wnaed yn ein hadroddiadau cenedlaethol (Atodiad 3) yn rhan o'n gwaith asesu gwelliant.

Gwaith archwilio, rheoleiddio ac arolygu a adroddwyd yn ystod 2016-17

Dangosyn 1: gwaith archwilio, rheoleiddio ac arolygu a adroddwyd yn ystod 2016-17

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Defnydd o adnoddau			
Tachwedd 2016	**Llythyr archwilio blynyddol 2015-16** Mae'r llythyr hwn yn crynhoi'r negeseuon allweddol sy'n codi o gyfrifoldebau statudol yr Archwilydd Cyffredinol o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a'i gyfrifoldebau adrodd o dan y Cod Ymarfer Archwilio. Mae'r Llythyr Archwilio Blynyddol yn Atodiad 2 yr adroddiad hwn.	• Mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â'i gyfrifoldebau'n gysylltiedig ag adroddiadau ariannol a'r defnydd o adnoddau. • Yr wyf yn fodlon bod gan Awdurdod drefniadau priodol ar waith i sicrhau ei fod yn defnyddio ei adnoddau mewn modd darbodus, effeithlon ac effeithiol.	Dim

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Archwiliad perfformiad lleol yn seiliedig ar risg			
Hydref 2017	**Adolygiad o drefniadau rheoli asedau**	Mae trefniadau llywodraethu clir yn cynorthwyo'r Awdurdod i reoli ei dir a'i asedau adeiladu yn effeithiol, fel eu bod yn addas i ddibenion gweithredol, ond mae lle i wella hyn eto. Daethom i'r casgliad hwn am y rhesymau canlynol: • mae trefniadau llywodraethu clir yn cynorthwyo'r Awdurdod i gyflawni ei gynlluniau rheoli asedau ar gyfer tir ac adeiladau, ond gallai'r rolau a'r cyfrifoldebau ar gyfer gwneud penderfyniadau fod yn gliriach; • mae'r adeiladau'n addas i'r diben ac wedi'u cynnal yn dda ac mae'r Gwasanaeth yn datblygu cyfleoedd i gydweithio a chydleoli á gwasanaethau brys eraill; ac • mae'r Awdurdod yn gwerthuso ei fuddsoddiad mewn tir ac adeiladau yn rheolaidd, ond ni cheir rhyw lawer o gymharu er mwyn mesur cynnydd yn erbyn sefydliadau tebyg.	Cryfhau trefniadau rheoli asedau drwy: C1 Rhoi diffiniad clir o'r rolau a'r cyfrifoldebau o ran penderfynu ar gyfer rheoli asedau, ac o fewn Datganiad Llywodraethu Blynyddol yr Awdurdod. C2 Cytuno ar fesurau cyffredin ag Awdurdodau Tân ac Achub eraill Cymru er mwyn asesu dangosyddion allweddol yn gysylltiedig â thir ac adeiladau, fel bo modd cymharu perfformiad ac adnabod tueddiadau sy'n dod i'r amlwg.

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Cynlluniau ac adroddiadau gwella			
Gorffennaf 2016	**Archwiliad cynllun gwella blynyddol Swyddfa Archwilio Cymru** Adolygiad o'r cynlluniau a gyhoeddwyd gan yr Awdurdod er mwyn cyflawni ei amcanion gwella.	Mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â'i ddyletswyddau statudol o ran cynllunio ar gyfer gwella.	Dim.
Tachwedd 2016	**Asesiad archwilio perfformiad blynyddol Swyddfa Archwilio Cymru** Adolygiad o asesiad cyhoeddedig yr Awdurdod o'i berfformiad.	Mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â'i ddyletswyddau statudol o ran adrodd ar welliannau.	Dim.

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Cynlluniau ac adroddiadau gwella			
Gwaith dilynol 2015-16	Yn ystod 2015-16, buom yn adolygu trefniadau diogelwch tân yr Awdurdod er mwyn asesu'r modd yr oedd yn cynllunio gweithgarwch; sut yr oedd yn cael ei gyflawni ac a oedd modd gwerthuso effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd y gweithgarwch. Cyhoeddwyd ein hadroddiad ym mis Awst 2016. Gwnaed y cynigion canlynol ar gyfer gwella: C1 Ar lefel genedlaethol, datblygu a chytuno ar egwyddorion er mwyn gwerthuso llwyddiant a chanlyniadau ymyraethau, digwyddiadau a gwaith atal cyfredol sydd yn rhoi sylw i: • Berthnasedd - i ba raddau y bydd ymyraethau'n esgor ar ganlyniadau ystyrlon. • Capasiti a gallu - defnydd effeithiol o adnoddau. • Effeithlonrwydd - dull o fesur sut mae adnoddau a mewnbwn yn cael eu trosi'n ganlyniadau a deilliannau. • Effeithiolrwydd - i ba raddau y llwyddwyd i gyflawni ymyraethau, neu y disgwylir eu cyflawni, gan ystyried eu pwysigrwydd cymharol. • Cynaliadwyedd - y budd yn parhau ar ôl cwblhau'r mewnbwn cychwynnol. Y tebygolrwydd o fudd hirdymor. • Gwerth am arian - y cydbwysedd rhwng cost un mewnbwn a mentrau eraill. • Materion cydraddoldeb.	Derbyniodd cyfarfod Panel Gweithredol yr Awdurdod yr adroddiad ar drefniadau diogelwch tân ym mis Hydref 2016. Mae'r Awdurdod wedi gwneud y cynnydd canlynol: C1 Yn ystod y cyfarfod ôl-friffio ag awduron yr adroddiad, cydnabuwyd mai un o wendidau'r gwasanaethau tân ac achub ledled Cymru a'r DU oedd gwerthuso. Mae amryw o resymau wrth wraidd hyn, yn ogystal â'r anhawster wrth greu'r cysylltiad rhwng gweithgarwch atal a gostyngiad mewn digwyddiadau. Mae'r Awdurdod wedi nodi bod cyfuniadau o weithgareddau atal yn cael effaith gadarnhaol o ran lleihau nifer y digwyddiadau, y marwolaethau a'r anafiadau, ond mae'n anodd iawn cael tystiolaeth i ddangos pa weithgarwch fu'n fwyaf llwyddiannus, oherwydd mae hynny'n golygu ceisio mesur rhywbeth sydd heb ddigwydd. Oherwydd yr anawsterau hyn, ni nodwyd enghreifftiau penodol o unrhyw werthusiadau neu ddulliau arfer da. Bu felly'n anodd datblygu a chytuno ar egwyddorion ledled Cymru. Fodd bynnag, mae'r Awdurdod wedi parhau i feithrin ei sgiliau ei hun yn gysylltiedig â gwerthuso, ac erbyn hyn mae'n gwerthuso ei holl ymgyrchoedd neu weithgareddau atal graddfa fawr. Mae'r angen i gynnal gwerthusiadau cadarn wedi'i ymwreiddio yn arferion gwaith yr holl waith prosiect. Mae gwerthusiad bellach yn agwedd a ystyrir o'r cychwyn cyntaf, ac mae mesuriadau perfformiad clir wedi'u cynnwys yn y cylch gorchwyl cychwynnol neu'r dogfennau cychwyn prosiect.	Byddwn yn parhau i fonitro cynnydd yn rhan o'n hasesiad o welliant yn 2017-18.

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Cynlluniau ac adroddiadau gwella			
Gwaith dilynol 2015-16	Yn ystod 2015-16, buom yn adolygu trefniadau diogelwch tân yr Awdurdod er mwyn asesu'r modd yr oedd yn cynllunio gweithgarwch; sut yr oedd yn cael ei gyflawni ac a oedd modd gwerthuso effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd y gweithgarwch. Cyhoeddwyd ein hadroddiad ym mis Awst 2016. Gwnaed y cynigion canlynol ar gyfer gwella: C1 Ar lefel genedlaethol, datblygu a chytuno ar egwyddorion er mwyn gwerthuso llwyddiant a chanlyniadau ymyraethau, digwyddiadau a gwaith atal cyfredol sydd yn rhoi sylw i: • Berthnasedd - i ba raddau y bydd ymyraethau'n esgor ar ganlyniadau ystyrlon. • Capasiti a gallu - defnydd effeithiol o adnoddau. • Effeithlonrwydd - dull o fesur sut mae adnoddau a mewnbwn yn cael eu trosi'n ganlyniadau a deilliannau. • Effeithiolrwydd - i ba raddau y llwyddwyd i gyflawni ymyraethau, neu y disgwylir eu cyflawni, gan ystyried eu pwysigrwydd cymharol. • Cynaliadwyedd - y budd yn parhau ar ôl cwblhau'r mewnbwn cychwynnol. Y tebygolrwydd o fudd hirdymor. • Gwerth am arian - y cydbwysedd rhwng cost un mewnbwn a mentrau eraill. • Materion cydraddoldeb.	Derbyniodd cyfarfod Panel Gweithredol yr Awdurdod yr adroddiad ar drefniadau diogelwch tân ym mis Hydref 2016. Mae'r Awdurdod wedi gwneud y cynnydd canlynol: C1 Dyma rai o'r enghreifftiau mwyaf diweddar lle cwblhawyd gwerthusiadau cadarn: • Gweithgarwch peilot cyd-ymateb • Tîm Cymorth Cymunedol • Be a Nice Guy (BANG) - Gweithgarwch Atal dros Galan Gaeaf a Noson Tân Gwyllt • Ymgyrch Pobl Hŷn • Ymgyrch Coginio Diogel • Recriwtio drwy'r System ar Ddyletswydd yn ôl Galw (RDS) Mae'r Awdurdod yn parhau i rannu gwerthusiadau prosiect â'r ddau Wasanaeth Tân ac Achub arall yng Nghymru er mwyn datblygu ymagwedd gyffredin lle bo hynny'n briodol. Wrth i'r mentrau fynd rhagddynt, gallai pecyn cymorth cytunedig ar gyfer gwerthuso ddod i'r amlwg.	Byddwn yn parhau i fonitro cynnydd yn rhan o'n hasesiad o welliant yn 2017-18.

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Cynlluniau ac adroddiadau gwella			
Gwaith dilynol 2015-16	C2 Ar lefel genedlaethol, sefydlu trefniadau gydag Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwlans Cymru (WAST) a byrddau iechyd perthnasol er mwyn canfod nifer yr anafiadau heb eu hadrodd yn deillio o danau, a galluogi adnabod pobl a allai fod yn agored i niwed neu eiddo risg uwch.	C2 Mae trafodaethau ag Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwlans Cymru (WAST) a'r Bwrdd Iechyd wedi awgrymu nad oes problem yn gysylltiedig ag anafiadau oherwydd tân na adroddwyd amdanynt. Mae'r Gyd-ganolfan Reoli bellach yn elwa ar gynrychiolwyr o bob un o'r tri gwasanaeth brys ar ôl ychwanegu clinigwyr yn ddiweddar. Gall aelodau staff gyfathrebu'n rhwyddach a hysbysu ei gilydd am unrhyw ddigwyddiadau a allai fod o ddiddordeb neu a allai gael effaith y naill ar y llall. O ganlyniad i hyn, mae'n annhebygol iawn y byddai WAST yn trosglwyddo claf a oedd wedi dioddef llosgiadau mewn tân i'r ysbyty heb roi gwybod i'r Gwasanaeth Tân ac Achub. Gall achlysuron godi pan fydd dioddefwyr llosgiadau tân yn eu cyflwyno eu hunain mewn adrannau Damweiniau ac Achosion Brys. Bydd trafodaeth wedyn yn cael ei chynnal ag ymddiriedolaethau lleol er mwyn cadarnhau a oes angen hysbysu'r Gwasanaeth Tân ac Achub fel bo modd cynnal archwiliad yn dilyn tân. Gan amlaf, nid tân ond dyfeisiau fel haearn smwddio a sythwyr gwallt fydd wedi achosi llosgiadau'r rhai sy'n eu cyflwyno eu hunain yn yr Adran Damweiniau ac Achosion Brys. Oherwydd y trefniadau hyn a'r canfyddiad bod lefel y risg yn isel yng Ngogledd Cymru, ystyrir nad oes angen cymryd unrhyw gamau pellach yn gysylltiedig â'r cynnig hwn.	Byddwn yn parhau i fonitro cynnydd yn rhan o'n hasesiad o welliant yn 2017-18.

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Adolygiadau gan gyrff arolygu a rheoleiddio			
Gorffennaf 2017	**Prif Gynghorydd Tân ac Achub** Yn fuan yn 2017, cynhaliodd y Prif Gynghorydd Tân ac Achub adolygiad thematig: **Dysgu gwersi er mwyn osgoi digwyddiadau sy'n peryglu diogelwch - Pa mor dda y mae Awdurdodau Tân ac Achub yng Nghymru yn dysgu gwersi yn sgil digwyddiadau er mwyn gwella diogelwch y cyhoedd ac ymladdwyr tân**	Cynhaliwyd adolygiad thematig o dri Awdurdod Tan ac Achub Cymru, yn canolbwyntio ar ba mor dda yr oeddent yn dadansoddi damweiniau gwirioneddol a damweiniau fu bron a digwydd, ac yn rhannu'r gwersi a ddysgwyd â'u gweithwyr. Mae'r adroddiad yn tynnu sylw at arferion da ac yn cyflwyno argymhellion ar gyfer gwella er mwyn sicrhau bod yr Awdurdodau yn adeiladu ar y gwersi a ddysgwyd ac yn dal ati i wella'u prosesau. Mae copi llawn o'r adroddiad ar gael ar wefan y Prif Gynghorydd Tân ac Achub.	Gwnaed yr argymhellion canlynol: 1. Cyn gynted ag y bo'r dadansoddiad cychwynnol o'r bylchau wedi'i gynnal, ar ôl derbyn gwersi i'w dysgu o ffynhonnell allanol, dylai Awdurdodau Tân ac Achub sicrhau bod y broses yn cael ei chofnodi'n gywir. Mae cofnodi'r broses o wneud penderfyniad ynghylch mabwysiadu, neu beidio â mabwysiadu, argymhellion cenedlaethol yn hanfodol. 2. Dylai Awdurdodau sicrhau bod gwersi ynghylch risg yn cael eu rhaeadru drwy'r sefydliad yn amserol, gan ganolbwyntio ar y staff hynny fyddai'n elwa fwyaf o'r dysgu o safbwynt lleihau risg. 3. Dylai Awdurdodau sicrhau bod y cyfryngau a ddefnyddir i gyfathrebu ynghylch gwersi i'w dysgu ymhlith grwpiau amrywiol o staff yn briodol i'w hanghenion, yn nodi'n glir y rhesymau dros ddod â nhw i'w sylw ac yn cael eu cyfleu mewn fformat ac mewn dull fydd yn golygu y bydd y gynulleidfa yn eu cofio. Dylid ystyried cynnwys dulliau cylch cyfan hefyd er mwyn hysbysu'r rheiny sy'n codi materion pan fo newidiadau sylweddol i'w gwneud. 4. Dylai Awdurdodau edrych ar gyflwyno systemau sicrwydd ansawdd sy'n profi'n rheolaidd pa mor dda y mae gwersi ynghylch risg yn cael eu derbyn a'u cadw. 5. Dylai Awdurdodau sicrhau bod y cyfoeth o wybodaeth a ddaw drwy'r prosesau Ôl-friffio Poeth yn cael ei chofnodi a'i rhannu ble bo hynny'n briodol. 6. Dylai Awdurdodau adolygu eu prosesau Asesiadau Risg Dadansoddol i sicrhau eu bod yn addas i'r diben a'u bod yn bwydo i'r prosesau ehangach o gofnodi dysgu sefydliadol. 7. Dylai Awdurdodau sicrhau cymaint ag sy'n bosibl o gyfleoedd i ddysgu mewn amgylcheddau critigol o ran risg drwy hyfforddiant realistig, yn enwedig o gofio'r gostyngiad mewn digwyddiadau 'tân' dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf. Mae hi hefyd yn bwysig bod yr hyfforddiant hwn yn cael ei gynnal gan bersonél sy'n gweithio gyda'i gilydd yn eu criwiau arferol. 8. Mae'r adroddiad yn tynnu sylw at nifer o feysydd lle ceir arfer da lle mae'r systemau sy'n cael eu datblygu yn llawn addewid i'r dyfodol. Argymhellir bod y systemau a'r prosesau hyn, yn enwedig y polisïau hynny ar fonitro a sicrwydd gweithredol, yn cael eu rhannu drwy'r Pwyllgor Materion Cenedlaethol er mwyn mabwysiadu dulliau cyffredin ac osgoi ail-wneud gwaith.

Atodiad 1

Statws yr adroddiad hwn

O dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 (y Mesur), mae'n ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol gynnal asesiad gwella blynyddol sy'n edrych tua'r dyfodol, a chyhoeddi adroddiad gwella blynyddol, ar gyfer pob awdurdod gwella yng Nghymru. Mae gan awdurdodau gwella (a ddiffinnir fel cynghorau, parciau cenedlaethol ac awdurdodau tân ac achub) ddyletswydd gyffredinol i 'wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus wrth gyflawni [eu] swyddogaethau'.

Yn yr asesiad o welliant blynyddol, ystyrir pa mor debygol yw hi y bydd awdurdod yn cydymffurfio â'i ddyletswydd i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus. Yr asesiad hefyd yw'r prif ddarn o waith sy'n galluogi'r Archwilydd Cyffredinol i gyflawni ei ddyletswyddau. Staff Swyddfa Archwilio Cymru sy'n llunio'r adroddiad gwella blynyddol, ar ran yr Archwilydd Cyffredinol. Mae'r adroddiad yn cyflawni dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol o dan adran 24 o'r Mesur, drwy roi crynodeb o'i waith asesu ac archwilio mewn adroddiad gwella blynyddol cyhoeddedig ar gyfer pob awdurdod. Mae'r adroddiad hefyd yn cyflawni ei ddyletswyddau o dan adran 19, sef cyflwyno adroddiad sy'n ardystio ei fod wedi cynnal asesiad gwella o dan adran 18 ac yn nodi a yw o'r farn (o ganlyniad i'w archwiliad o'r cynllun gwella o dan adran 17) fod yr awdurdod wedi cyflawni ei ddyletswyddau o ran cynllunio ar gyfer gwella o dan adran 15.

O dan rai amgylchiadau gall yr Archwilydd Cyffredinol hefyd gynnal arolygiadau arbennig (o dan adran 21), y bydd yn cyflwyno adroddiad arnynt i'r awdurdod a Gweinidogion, ac y gall eu cyhoeddi (o dan adran 22). Un o weithgareddau atodol pwysig Swyddfa Archwilio Cymru yw cydgysylltu gwaith asesu a rheoleiddio (sy'n ofynnol o dan adran 23), sy'n ystyried rhaglen waith gyffredinol pob rheoleiddiwr perthnasol mewn awdurdod gwella. Gall yr Archwilydd Cyffredinol hefyd ystyried gwybodaeth a rennir gan reoleiddwyr perthnasol (o dan adran 33) yn ei asesiadau.

Atodiad 2

Llythyr Archwilio Blynyddol

Y Cynghorydd Meirick Lloyd Davies
Cadeirydd Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru
Ffordd Salesbury
Parc Busnes Llanelwy
Llanelwy
Sir Ddinbych
LL17 OJJ

Cyfeirnod: 648A2016
Dyddiad cyhoeddi: Tachwedd 2016

Annwyl Gynghorydd Lloyd Davies

Llythyr Archwilio Blynyddol - Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru 2015-16

Mae'r llythyr hwn yn rhoi crynodeb o'r prif negeseuon a oedd yn deillio o'm cyfrifoldebau statudol o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004, a'm cyfrifoldebau adrodd o dan y Cod Ymarfer Archwilio.

Mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â'i gyfrifoldebau'n gysylltiedig ag adroddiadau ariannol a'r defnydd o adnoddau

Cyfrifoldeb yr Awdurdod yw:

- rhoi systemau rheoli mewnol ar waith i sicrhau rheoleidd-dra a chyfreithlondeb trafodion a sicrhau bod ei asedau yn ddiogel;
- cadw cofnodion cyfrifyddu priodol;
- paratoi Datganiad o Gyfrifon yn unol â'r gofynion perthnasol; a
- sefydlu a chynnal adolygiad parhaus o drefniadau priodol i sicrhau ei fod yn defnyddio ei adnoddau mewn modd darbodus, effeithlon ac effeithiol.

Mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 yn ei gwneud hi'n ofynnol mi:

- ddarparu barn archwilio ar y datganiadau cyfrifyddu;
- adolygu trefniadau'r Awdurdod i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio adnoddau; a
- chyhoeddi tystysgrif yn cadarnhau fy mod wedi cwblhau'r gwaith o archwilio'r cyfrifon.

Mae awdurdodau lleol yng Nghymru yn paratoi eu datganiadau cyfrifyddu yn unol â gofynion Cod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig. Mae'r Cod hwn yn seiliedig ar Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

Ar 27 Medi 2016, cyhoeddais farn archwilio ddiamod ar y datganiadau ariannol yn datgan eu bod yn cyflwyno darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol a thrafodion yr Awdurdod a'r Gronfa Bensiwn. Mae fy adroddiad wedi'i gynnwys yn y Datganiad o Gyfrifon. Adroddwyd y materion allweddol a godai o'r archwiliad cyfrifon gerbron aelodau'r Pwyllgor Archwilio ar 12 Medi 2016, a hefyd gerbron aelodau'r Awdurdod Tân ar 19 Medi drwy fy **Adroddiad ar yr Archwiliad o'r Datganiadau Ariannol**. Dyma oedd y materion archwilio pwysicaf:

- Cododd sawl mater o bwys yn gysylltiedig â chynnal y gofrestr asedau. Yn benodol, nid oedd digon o fanylion wedi'u cynnwys ar gyfer yr asedau unigol a ddosbarthwyd yn asedau gweithredol ac yn gyfarpar TG. Yn ogystal â hynny, mae angen cryfhau'r wybodaeth ariannol a ddelir ar y gofrestr asedau er mwyn sicrhau bod cofnodion cyfrifyddu wedi'u cefnogi'n llawn.
- Nid oedd yr Awdurdod wedi rhoi cyfrif am ei holl incwm a'i wariant yn ei brif ddatganiadau, ac arweiniodd hynny at gam-ddatganiad o bwys yn natganiadau ariannol 2015-16 a'r cyfnod blaenorol hefyd.

Cyflwynais dystysgrif yn cadarnhau bod yr archwiliad o'r cyfrifon wedi'i gwblhau ar 27 Medi 2016.

Yr wyf yn fodlon bod gan Awdurdod drefniadau priodol ar waith i sicrhau ei fod yn defnyddio ei adnoddau mewn modd darbodus, effeithlon ac effeithiol

Seiliwyd fy ystyriaeth o drefniadau'r Awdurdod i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd ar y gwaith archwilio cyfrifon a gyflawnwyd. Dibynnwyd hefyd ar waith a gwblhawyd o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009. Bydd yr Archwilydd Cyffredinol yn amlygu meysydd lle nad yw effeithiolrwydd y trefniadau hyn wedi'i ddangos hyd yma, neu lle gellid cyflwyno gwelliannau, wrth gyhoeddi ei Adroddiad Gwella Blynyddol.

O ganlyniad i'r materion a nodwyd yn ystod yr archwiliad, bu'n rhaid inni gyflawni swm sylweddol o waith ychwanegol, yn enwedig er mwyn cael sicrwydd archwilio digonol ar gyfer asedau anghyfredol yr Awdurdod. O ganlyniad i hynny, codir ffi o £15,500 yn ychwanegol at y ffi o £34,500 a amcangyfrifwyd yng Nghynllun Archwilio Blynyddol 2015-16. Amcangyfrifir y ffi ar gyfer 2016-17 oddi mewn i derfynau'r raddfa ffioedd ar gyfer awdurdodau tân ac achub, a nodir yng Nghynllun Ffioedd 2016-17 a gyhoeddwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru.

Yn gywir

Mark Jones

Ar gyfer ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru

copi i: Simon Smith, Prif Swyddog Tân~
Dawn Docx, Dirprwy Brif Swyddog Tân

Atodiad 3

Argymhellion adroddiadau cenedlaethol 2016-17

Dangosyn 3 – argymhellion adroddiadau cenedlaethol 2016-17

Crynodeb o gynigion gwella sy'n berthnasol i lywodraeth leol, a gafodd eu cynnwys mewn adroddiadau cenedlaethol a gyhoeddwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru, ers cyhoeddi'r AGB diwethaf.

Dyddiad	Teitl	Argymhelliad
Hydref 2016	Diogelwch Cymunedol yng Nghymru	Roedd angen i amrywiaeth o randdeiliaid - sef Llywodraeth Cymru, Tîm y Swyddfa Gartref yng Nghymru, comisiynwyr yr heddlu a throseddu, aelodau bwrdd gwasanaethau cyhoeddus ac awdurdodau lleol - gymryd camau unigol ac ar y cyd er mwyn ymateb i'r saith argymhelliad yn yr adroddiad hwn: A1 Gwella gwaith cynllunio strategol er mwyn cydgysylltu gweithgarwch ar gyfer diogelwch cymunedol yn well drwy gyflwyno strategaeth genedlaethol i ddisodli'r fframwaith cynllunio presennol, a chefnogi hynny â chynlluniau lleol a rhanbarthol sy'n canolbwyntio ar gyflawni'r blaenoriaethau cenedlaethol cytunedig o ran diogelwch cymunedol. A2 Gwella gwaith partneriaeth strategol drwy greu byrddau diogelwch cymunedol effeithiol yn ffurfiol i ddisodli strwythurau diogelwch cymunedol presennol. Dylai'r byrddau newydd hyn ffurfioli a chyfuno gwaith Llywodraeth Cymru, heddluoedd, awdurdodau lleol, byrddau iechyd, awdurdodau tân ac achub, Cymdeithas Cymru ar gyfer Swyddogion Diogelwch Cymunedol a rhanddeiliaid allweddol eraill. A3 Gwella gwaith cynllunio drwy greu cynlluniau gweithredu cynhwysfawr sy'n trafod gwaith yr holl bartneriaid, ac yn nodi'n glir sut y gellir cyfrannu at gyflawni'r blaenoriaethau cenedlaethol ar gyfer diogelwch cymunedol, yn lleol ac yn rhanbarthol. A4 Adolygu'r trefniadau presennol ar gyfer ariannu grantiau a symud tuag at gyllidebau cyfun ac iddynt ymrwymiadau ariannu tymor hwy er mwyn helpu cyrff cyflawni i wella gwaith cynllunio prosiectau a'r gweithlu gan ganolbwyntio ar gyflawni blaenoriaethau'r strategaeth diogelwch cymunedol genedlaethol. A5 Sicrhau bod perfformiad o ran diogelwch cymunedol yn cael ei reoli'n effeithiol drwy wneud y canlynol: • pennu mesurau priodol ar bob lefel i alluogi aelodau, swyddogion a'r cyhoedd i farnu ynghylch cynnydd wrth gyflawni camau gweithredu ar gyfer gwasanaethau diogelwch cymunedol; • sicrhau bod gwybodaeth am berfformiad yn ymdrin â gwaith yr holl asiantaethau perthnasol; a • sefydlu dulliau mesur i farnu ynghylch mewnbwn, allbwn ac effaith, fel bo modd deall effaith penderfyniadau buddsoddi a chefnogi gwaith goruchwylio a chraffu.

Dyddiad	Teitl	Argymhelliad
Hydref 2016	Diogelwch Cymunedol yng Nghymru	A6 Diwygio'r systemau ar gyfer rheoli diogelwch cymunedol a chyflwyno trefniadau monitro ac adolygu sy'n canolbwyntio ar roi sicrwydd i'r cyhoedd bod yr arian a gaiff ei wario ar ddiogelwch cymunedol yn creu canlyniadau gwell i bobl yng Nghymru. A7 Gwella'r dull o ymgysylltu a chyfathrebu â dinasyddion drwy fyrddau gwasanaeth cyhoeddus wrth: • ddatblygu cynlluniau a blaenoriaethau ar gyfer diogelwch cymunedol; • cytuno ar flaenoriaethau ar gyfer gweithredu; a • adrodd ar berfformiad a gwerthuso effaith.
Ionawr 2017	Y Modd y mae Awdurdodau Lleol yn Ariannu Gwasanaethau'r Trydydd Sector	Gwnaed tri argymhelliad yn yr adroddiad hwn, yr oedd yn ofynnol i awdurdodau lleol weithredu ynghylch dau ohonynt. Roedd yn ofynnol i Lywodraeth Cymru weithredu ynghylch Argymhelliad 3: A1 Er mwyn cael y gorau o benderfyniadau ariannu, mae angen i awdurdodau lleol a chyrff y trydydd sector sicrhau bod ganddynt y trefniadau a'r systemau cywir ar waith i gefnogi eu gwaith â'r trydydd sector. Er mwyn cynorthwyo awdurdodau lleol a chyrff y trydydd sector i ddatblygu eu harferion gwaith, argymhellir y dylai swyddogion awdurdod lleol a'r trydydd sector ddefnyddio'r Rhestr wirio i sicrhau bod awdurdodau lleol yn ymgysylltu â'r trydydd sector ac yn gweithio gydag ef yn effeithiol i: • hunanwerthuso ymgysylltu, rheoli, perfformiad ac arferion cyfredol o ran y trydydd sector; • canfod lle mae angen gwella'r trefniadau cydweithio; a • drafftio a rhoi cynllun gweithredu ar waith ar y cyd er mwyn ymdrin â'r bylchau a'r gwendidau a welwyd wrth hunanwerthuso. A2 Mae trefniadau rheoli perfformiad gwael yn gwanio atebolrwydd ac yn cyfyngu ar y gallu i graffu'n effeithiol ar weithgarwch a pherfformiad y trydydd sector. Er mwyn atgyfnerthu'r oruchwyliaeth dros y trydydd sector, argymhellir y dylai aelodau etholedig graffu ar y rhestr wirio adolygu a gwblhawyd gan swyddogion, a herio perfformiad swyddogion a'r awdurdod lleol yn rheolaidd wrth ymateb i fylchau a gwendidau.

Wales Audit Office

24 Cathedral Road

Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500

Fax: 029 2032 0600

Textphone: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales

Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru

24 Heol y Gadeirlan

Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn Testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru